

Кириченко О.С.кандидат економічних наук,
доцент кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК»**Kurychenko Oksana**

University of Economics and Law «KROK»

ПЛАНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ТЕХНОЛОГІЙ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

У статті досліджено планування державних цільових програм модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції, сутність та спрямування державних цільових програм модернізації промисловості зі впровадженням нових революційних технологій. Визначено, що особливостями програмно-цільового підходу та розроблених на його основі довгострокових державних цільових програм модернізації промисловості країни зі впровадженням нових революційних технологій є три основні фактори: їхня спрямованість на досягнення поставлених цілей, а саме модернізації та розвитку за стратегічно важливими для країни пріоритетними напрямами; цільове акумулювання та раціональне використання ресурсів, необхідних для реалізації цих програм; третьою особливістю є широке використання державно-приватного та суспільно-приватного партнерства в реалізації цих програм як основи ресурсного забезпечення їх впровадження.

Ключові слова: програми, програмно-цільовий підхід, державні цільові програми, модернізація промисловості, інвестиційно-інноваційне забезпечення, інструменти державного регулювання.

Постановка проблеми. Необхідність техніко-технологічної модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції актуалізує доцільність планування та розроблення державних цільових програм модернізації промисловості країни з використанням технологій Індустрії 4.0. та Четвертої промислової революції на окреслених концептуальних напрямах та визначає механізми та інструменти державної промислової політики їх практичного впровадження з метою техніко-технологічної модернізації оновлення традиційних галузей та розвитку нових високотехнологічних галузей вітчизняної промисловості зі впровадженням технологій Індустрії 4.0. та Четвертої промислової революції, переходом на новий рівень розвитку всієї економічної системи країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню планування державних цільових програм модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції присвячено праці провідних світових та вітчизняних науковців: Л. Абрамова, Т. Азарової, Т. Бугай, Н. Вавіліна, М. Квак, М. Кизима, Я. Кульчицького, Т. Куранди, Я. Зарицької, К. Павлюк, І. Полулях, О. Луцків, В. Трайтлі, Т. Сосової, Г. Феденко, А. Шарапова та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте проведений аналіз наукових праць свідчить про наявність значної кількості наукових роз-

робок та публікацій із питань сутності програмно-цільового підходу, його визначення та характеристики. Проте проблематика планування та реалізації державних цільових програм модернізації промислового комплексу країни залишається питанням фактично не вивченим та потребує подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження планування державних цільових програм модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції, сутності та спрямування державних цільових програм модернізації промисловості зі впровадженням нових революційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливостями програмно-цільового методу та розроблених на його основі довгострокових державних цільових програм модернізації промисловості країни зі впровадженням нових революційних технологій є три основні акценти: їх спрямованість на досягнення поставлених цілей, а саме модернізації та розвитку за стратегічно важливими для країни пріоритетними напрямами; цільове акумулювання та раціональне використання ресурсів, необхідних для реалізації цих програм; третьою особливістю є широке використання державно-приватного та суспільно-приватного партнерства в реалізації цих програм як основи ресурсного забезпечення їх впровадження.

Зазначимо, що програмно-цільовий підхід є одним із найбільш дієвих підходів, які застосовуються в дер-

жавному управлінні у світі. Програмно-цільовий підхід є основою створення та реалізації цільових програм, його сутність полягає у встановленні прямого взаємозв'язку між розподілом бюджетних коштів та визначеними пріоритетними цілями і запланованими результатами їх досягнення. Програмно-цільовий підхід спрямований на досягнення визначених стратегічних цілей і передбачає для цього цільові витрати коштів державного бюджету. Він передбачає як безпосереднє втілення управлінських рішень, так і комплексний підхід до вирішення проблем. Поняття «цільовий» визначає спрямованість цього підходу на досягнення визначених цілей [1, с. 43]. Програмно-цільовий підхід є основою розроблення та впровадження державних цільових програм. Державні цільові програми, сформовані за цим підходом, мають визначену спрямованість, адресність, чітко визначений період реалізації, обсяги робіт та обсяги ресурсів, необхідні для їх реалізації, а також очікуваний результат – отриманий економічний соціальний ефект від їх реалізації. За цим підходом формується зв'язок між витратами коштів на реалізацію програм та їх результатами, а витрати та заходи мають цільовий характер. Відповідно, реалізація державних цільових програм потребує інвестиційного, фінансового забезпечення.

Як відзначає Л. Абрамов, програмно-цільове управління втілює системний підхід в управлінні економікою [2, с. 40]. Програмно-цільовий підхід визначається комплексністю та системністю процесів управління об'єктами, процесами, відносинами різної природи та змісту [3, с. 13]. Водночас програмно-цільовий підхід є способом вирішення великих складних завдань завдяки здійсненню програмних заходів, орієнтованих на цілі, досягнення яких забезпечує розв'язання проблем, що виникли [4, с. 74].

Відмінними рисами програмно-цільового підходу є: націленість на вирішення проблем переважно галузевого та регіонального або міжгалузевого та міжрегіонального характеру [5, с. 123]; зв'язок бюджетних витрат, бюджетного асигнування із результатами їх використання [6, с. 295]; індикативний характер програм, терміни реалізації яких напряму залежать від забезпечення відповідними фінансовими та матеріальними ресурсами [7, с. 30]; системний характер основних цілей та завдань, спрямованих на вирішення складних завдань міжгалузевого та міжрегіонального розвитку економіки, соціальної сфери [8, с. 34]; можливість використання ефекту мультиплікатора під час цільового використання бюджетних коштів, власних засобів та залучених інвестицій [9, с. 17]. Як зазначають науковці, програмно-цільовий метод планування є «активним», він дає можливість не лише спостерігати за ситуацією, але й впливати на її наслідки, що відрізняє його від більшості інших методів [10, с. 29].

Планування та розроблення державних цільових програм модернізації промисловості потребує визначення стратегічних пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, розроблення та впровадження техноло-

гій Четвертої промислової революції. Такими базовими напрямами є: активування та розвиток наукових досліджень у сфері інноваційних технологій; техніко-технологічне оновлення модернізація промисловості із впровадженням нових інноваційних технологій Індустрії 4.0.; розвиток інститутів спільного інвестування та розвиток відтворювальної енергетики і модернізації енергетичної системи країни із впровадженням технологій Четвертої промислової революції. Так, першим базовим напрямом формування та впровадження державних цільових програм є активування та розвиток наукових досліджень у сфері інноваційних технологій. За цим напрямом необхідним є розроблення та реалізація державних цільових програм, спрямованих на досягнення таких стратегічних цілей, як: підтримка фундаментальних прикладних досліджень та НДДКР; підтримка інноваційної діяльності малого та середнього підприємництва (МСП) та розвиток інноваційної інфраструктури. Досягнення цих цілей із реалізацією державних цільових програм дозволить активувати інноваційну діяльність в Україні, стимулювати впровадження фундаментальних прикладних досліджень та науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт необхідних для техніко-технологічної модернізації промисловості, та здійснити технологічний прорив у стратегічно важливих наукових напрямах, за якими наша країна має значний науковий потенціал, у таких напрямах, як авіабудування, космічне будівництво, інформаційні технології в автоматизації виробництва тощо. Водночас розбудова інноваційної інфраструктури забезпечить саму можливість здійснення активного інноваційного розвитку та інтегрування новостворених технологій у промислове виробництво вітчизняних підприємств, забезпечення виходу вітчизняних технологій на міжнародні ринки. Активне залучення та стимулювання участі малого та середнього бізнесу в здійсненні науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, інтегрування технологій у промисловості, в розробленні ІТ-технологій сприятиме впровадженню адитивних технологій виробництва, для яких малий та середній бізнес є активним сприятливим середовищем, допомагатиме вирішенню частини соціальних проблем, зростанню зайнятості населення та активуватиме винахідництво, раціоналізаторство, сприятиме інтелектуалізації, індивідуалізації процесів створення та впровадження інновацій, нових продуктів та процесів. Загалом залучення МСП до інноваційної діяльності широко практикується сьогодні у Європейському Союзі та у світі, де в цьому напрямі створені та впроваджуються державні цільові програми.

За базовим напрямом техніко-технологічного оновлення, модернізації промисловості із впровадженням нових інноваційних технологій Індустрії 4.0. основними стратегічними цілями, на досягнення яких необхідно спрямувати державні цільові програми, є: техніко-технологічна модернізація промисловості на засадах Індустрії 4.0.; розвиток та впровадження цифрових технологій, ІТ-технологій в промисловості; розвиток про-

фесійної освіти та зростання фаховості, якості кадрових ресурсів, необхідних для впровадження технологій Індустрії 4. 0.; розвиток промислової інфраструктури, необхідної для експертизи, тестування, інтегрування впровадження нових технологій Індустрії 4.0 у промисловості; розбудова інноваційно-виробничих, регіональних промислових кластерів. Досягнення визначених цілей дасть змогу здійснити техніко-технологічну модернізацію промисловості країни, впровадити технології Четвертої промислової революції у сфері промислового виробництва – Індустрії 4., забезпечити розвиток та впровадження цифрових технологій у промисловості, хмарних технологій, промислового Інтернету, оскільки процеси цифровізації є невід’ємною частиною технологій Четвертої промислової революції, проте стосуються не лише промислової сфери але і всіх сфер соціально економічного життя країни; дасть змогу розбудувати та розвинути промислову інфраструктуру країни, що необхідна для інтегрування впровадження створених інноваційних технологій у промисловість, інфраструктури підтримки інноваційних технологій у промисловості; проектно-орієнтованих компаній, техноцентрів, підприємств інтеграторів, центрів адаптації, тестування, центрів експертизи та патентування й інших. Впровадження нових технологій та техніко-технологічна модернізація промисловості потребують значних обсягів кадрових ресурсів з новими знаннями, тому розвиток професійної освіти та зростання фаховості, якості кадрових ресурсів, необхідних для впровадження нових технологій, стає невід’ємним стратегічним завданням модернізації промисловості, а його вирішення змінить якість одного із базових ресурсів промисловості нового рівня – інтелектуального, кадрового ресурсу. Важливою стратегічною ціллю техніко-технологічної модернізації промисловості є розбудова інноваційно-виробничих регіональних кластерів. Вона має реалізуватися на засадах «розумної спеціалізації» відповідно до необхідності розвитку горизонтальної та вертикальної інтеграції в розбудові промисловості, розвитку кооперації у виробництві промислової продукції та забезпеченні промислового розвитку та регіональної

концентрації відповідно до наявності в тому чи іншому регіоні, осередків промислового розвитку, інноваційно-технологічної діяльності, інформаційної діяльності та технологій, із формуванням «розумної спеціалізації» і розвитком відповідних кластерів у регіонах.

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи, слід зазначити, що планування державних цільових програм модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції повинно враховувати необхідність раціонального використання та обмеженість державних бюджетних ресурсів, складний соціально-економічний стан в країні і водночас масштабність обсягів необхідних техніко-технологічних перетворень у промисловості країни і загалом у розвитку її економічної системи. Інвестиційне, фінансове забезпечення реалізації цільових програм модернізації промисловості України в умовах переходу до технологій Четвертої промислової революції та Індустрії 4.0. потребує комбінування та застосування різних джерел інвестиційного фінансового забезпечення в реалізації цільових державних програм та застосування широкого кола економічних, адміністративних, організаційних методів та інструментів державного управління із забезпеченням високої мобільності ресурсів, активності й ефективності застосованих механізмів державного регулювання.

Так, у розробленні державних цільових програм модернізації промисловості за окремими напрямками може бути застосоване сто відсоткове державне фінансування; може бути впроваджене державне фінансування та інвестиційне забезпечення із залученими коштами інвесторів; непряме державне стимулювання процесів упровадження модернізації через відповідні механізми податкової митної політики, амортизаційні відрахування; державно-суспільно-приватне партнерство, що полягає у взаємодії та співробітництві державних органів, органів місцевого самоврядування громади, населення та бізнес-структур, промисловості з активуванням інститутів спільного інвестування у спільному інвестуванні та реалізації цільових програм модернізації промисловості.

Список літератури:

1. Павлюк К.В. Проблеми розвитку програмно-цільового методу у бюджетному процесі. *Наукові праці НДФІ*. 2005. Вип. 4(33). С. 42–54.
2. Абрамов Л.К., Азарова Т.В. Цільові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації. Кіровоград : ІСКМ, 2010. 100 с.
3. Куранда Т.К., Вавіліна Н.І. Цільові програми в системі державного управління науковотехнологічним розвитком. *Науково-технічна інформація*. 2011. № 2. С. 12–17.
4. Сосова Т.К. Застосування програмно-цільових підходів у сфері інноваційної діяльності в Україні. *Міжнародний науковий журнал*. № 5. 2016. С. 72–75.
5. Полулях І. Економічна політика в рамках соціального ринкового ладу Німеччини. Київ : Вид-во ВМС, 2003. 160 с.
6. Заріцька Я.О. Зарубіжний досвід реалізації програмно-цільового планування на державному рівні. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Вип. 1(2). С. 294–298.
7. Кудрявцева А.А. Проблемы программно целевого планирования и финансирования бюджетных инвестиций. *Финансы и кредит*. № 9. 2009. С. 29–35.

8. Луцків О.М. Програмно-цільовий підхід до управління регіональним розвитком. *Регіональна економіка*. № 1(19). 2018. С. 33–38.
9. Шакина Е.А. Подходы к мониторингу и оценке бюджетных целевых программ. *Экономический анализ теория и практика*. 2008. № 11. С. 16–21.
10. Квак М.В. Стратегічне планування відтворення національного багатства як резерву для реалізації цільових програм розвитку держави та забезпечення національної економічної безпеки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Вип. 38. Харків : УкрДАЗТ, 2012. С. 28–31.

References:

1. Pavlyuk K.V. (2005). Problemy rozvytku prohramno-tsil'ovoho metodu u byudzhetnomu protsesi [Problems of program-target method in the budgetary process]. *RFI Scientific Papers*, 4(33), 42–54. (in Ukrainian)
2. Abramov L.K. & Azarova T.V. (2010). Tsil'ovi prohramy ta mekhanizmy po zabezpechennyu prozorosti u protsesi yikh realizatsiyi [Having a special purpose programs and mechanisms on providing of transparency in the process of their realization]. Kirovohrad : ISKM. (in Ukrainian)
3. Kuranda T.K. & Vavilina N.I. (2011). Tsil'ovi prohramy v systemi derzhavnoho upravlinnya naukovotekhnolohichnym rozvytkom [Target programs in the system of state management of scientific and technological development]. *Naukovo-tekhnichna informatsiya*, 2, 12–17. (in Ukrainian)
4. Sosova T.K. (2016). Zastosuvannya prohramno-tsil'ovykh pidkhodiv u sferi innovatsijnoi diial'nosti v Ukraini [Application software-targeted approaches in the sphere of innovation activity in Ukraine]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal*, № 5, 72–75. (in Ukrainian)
5. Polulyakh I. (2003). Ekonomichna polityka v ramkakh sotsial'noho rynkovoho ladu Nimechchyny [Economic policy under the German social market system]. Kyiv – Lviv – Myunkhen : VMS, 2003. 160 p. (in Ukrainian)
6. Zarits'ka Ya.O. (2013). Zarubizhnyy dosvid realizatsiyi prohramno-tsil'ovoho planuvannya na derzhavnomu rivni [Foreign experience of implementation of program planning at the national level]. *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, 1(2), 294–298. (in Ukrainian)
7. Kudriavtsena A.A. (2009). Problemy prohrammno tselevoho planyrovannya y fynansyrovannya biudzhetykh ynvestytsyj [Problem programatically target planning and financing budgetary investments]. *Fynansy y kredyt*, № 9, 29–35. (in Ukrainian)
8. Luts'kiv O.M. (2018). Prohramno-tsil'ovyj pidkhid do upravlinnya rehional'nym rozvytkom [Software-targeted approach to management of regional development]. *Rehional'na ekonomika*, № 1(19), 33–38. (in Ukrainian)
9. Shakyna E.A. (2008). Podkhody k monytorynhu y otsenke biudzhetykh tselevykh prohramm [Approaches for monitoring and assessing budgetary targeted programmes]. *Ekonomycheskyj analiz teoryia y praktyka*, № 11, 16–21. (in Ukrainian)
10. Kvak M.V. (2012). Stratehichne planuvannya vidtvorennya natsional'noho bahat'stva yak rezervu dlya realizatsiyi tsil'ovykh prohram rozvytku derzhavy ta zabezpechennya natsional'noyi ekonomichnoyi bezpeky [Strategic planning reproduction of national wealth as a reserve for the implementation of the programs of the State and ensure national economic security]. *The bulletin of transport and industry economics*, 38, 28–31. (in Ukrainian)

ПЛАНИРОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЦЕЛЕВЫХ ПРОГРАММ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ТЕХНОЛОГИЯМ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

В статье исследовано планирование государственных целевых программ модернизации промышленности Украины в условиях перехода к технологиям Четвёртой промышленной революции, сущности и направленности государственных целевых программ модернизации промышленности с внедрением новых революционных технологий. Определено, что особенностями программно-целевого подхода и разработанных на его основе долгосрочных государственных целевых программ модернизации промышленности с внедрением новых революционных технологий являются три основных фактора: их направленность на достижение поставленных целей, а именно модернизация и развитие стратегически важных для страны приоритетных направлений; целевое аккумулирование и рациональное использование ресурсов, необходимых для реализации этих программ; третьей особенностью является широкое использование государственно-частного и общественно-частного партнерства во внедрении этих программ как основы ресурсного обеспечения их реализации.

Ключевые слова: планирование, программно-целевой поход, государственные целевые программы, модернизация промышленности, инвестиционно-инновационное обеспечение, инструменты государственного регулирования.

**PLANNING STATE TARGET PROGRAMS OF MODERNIZATION
OF INDUSTRY OF UKRAINE IN CONDITIONS OF TRANSITION
TO THE TECHNOLOGY OF THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION**

The article examined the planning State target programs of modernization of industry of Ukraine in conditions of transition to the technology of the fourth industrial revolution, nature and direction of State target programs of modernization of the industry with the introduction of new revolutionary technology. Determined that the peculiarities of the target software approach and developed based on the long-term targeted program of modernization of the country's industry with the introduction of the new revolutionary technology there are three main factors: their focus on achieve these goals namely modernisation and the development of a strategically important for country priorities; the target storage and rational use of resources required for the implementation of these programmes; the third feature is the widespread use of public-private and public-private partnerships in the implementation of these programs, as a basis for resourcing of their implementation. Determined that the program targeted approach is one of the most effective approaches that are used in public administration in the world. The program targeted approach is the basis for the creation and implementation of targeted programs, its essence lies on the direct relationship between the distribution of budgetary funds and defined priority objectives and planned results of their achievements. The program targeted approach aimed at achieving the identified strategic goals and provides for this targeted spending of State budget, it provides as a direct implementation of management decisions and comprehensive approach to problem solving. Determined that the planning and development of targeted programs of modernization of the industry requires the definition of strategic priorities of innovation, development and implementation of technologies the fourth industrial revolution. The following basic directions: activating and developing scientific research in the field of innovative technologies; technical, manufacturing, upgrading upgrading industry with the introduction of new and innovative technology Industry 4.0; development of joint investment institutions; and development of preproduction energy update energy system of the country with the introduction of technologies the fourth industrial revolution.

Key words: *programs, software and targeted approach, targeted programs, modernization of industry, investment and innovative software tools of State regulation.*